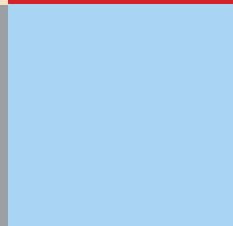
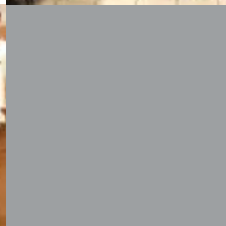
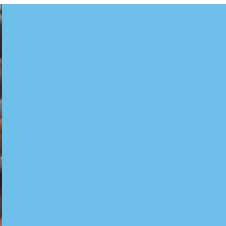
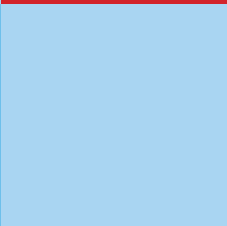
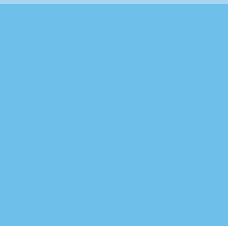
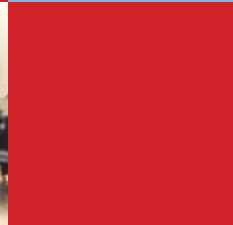
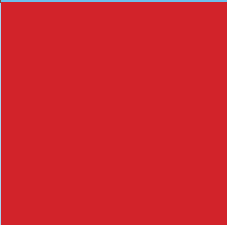
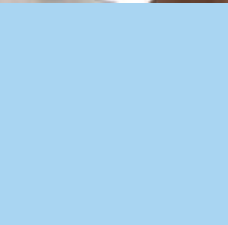
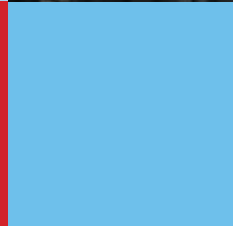
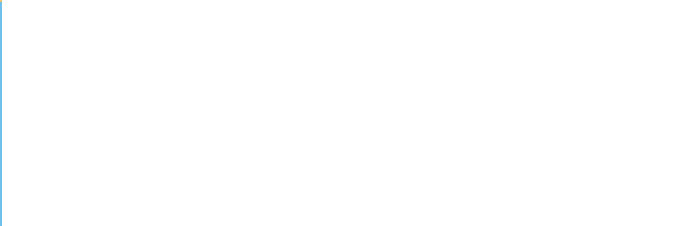
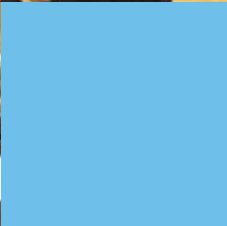
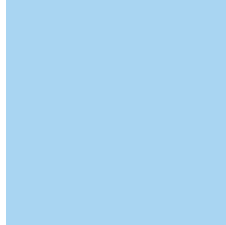
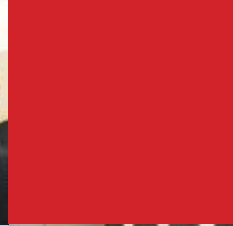

**'אוניברסיטה בעם'
שנת הלימודים תשע"ז
2016-2017**

סיום שנת הלימודים

מייסדת התכנית - דר' עדי קול

הנה מסתיימת לה עוד שנת פעילות. לכאורה, עניין של מה בכך. האוטובוסים אותם אוטובוסים, הסנדוויצ'ים אותם סנדוויצ'ים (חס וחלילה) והכיתות אותן כיתות. אך דבר אינו מובן מאליו במפגש הייחודי שהוא 'אוניברסיטה בעם'.

בכל שנה מאות אלפי לומדים צריכים לבחור להתפנות מעמל יומם כדי להרחיב את עולמם ולממש את זכותם הבסיסית ללמוד. עשרות סטודנטים צריכים לבחור להשקיע זמן כדי להעשיר ולהעמיק את חוויית הלימודים שלהם, ולחלוק את הידע והכלים שרכשו עם אחרים. יחד, הם בוחרים לעשות זאת בכל שבוע מחדש.

כדי לאפשר זאת, כמו בכל שנה, צוות מוכשר ומיומן צריך לברוא עבור הלומדים והסטודנטים עולם חינוכי חדש ומגוון. השנה היו בו, סיורים והרצאות אורח, שיעורים בקהילה ושיעורי "הצעד הבא", סדנאות מנהיגות ושיעורים פרטיים, לימודי קיץ ולימודים לתואר ועוד. לכן וכפי שתוכלו לקרא בדו"ח זה, אין דבר שהוא שגרתי ב"אוניברסיטה בעם" וזו איננה רק "עוד שנה".

בשמי ובשם הועדה המייעצת, אני שמחה לברך על שנה של יצירה ועשייה מעוררת השראה, ולהודות לצח אקשטיין המנכ"ל ולצוות 'אוניברסיטה בעם' על הנהגתה והובלתה. אני רוצה גם להודות לתורמים והשותפים הנפלאים המלווים את התוכנית, רובם במשך שנים רבות, אשר בזכות תמיכתם המוחלטת, יכולים כולנו להמשיך ולבחור.

תודה לכולם על (עוד) שנה מוצלחת ולהמשך עשייה משותפת,

עדי

ראש התכנית - צח אקשטיין

שותפים יקרים,

'אוניברסיטה בעם' מזמינה את הנכנסים בשעריה למסע ייחודי של למידה והתפתחות. למה מסע? ובכן, שלוש סגולות ייחודיות במסע זה: המחויבות, הקושי והתהליך החיצוני והפנימי. מסע אינו טיול אשר נערך לשם ההנאה בלבד, הלימודים נערכים למען תכלית נשגבת יותר של עוצמה אישית וחברתית. המסע לעולם קשה בתחילתו, בוודאי עם בוא השיעור הראשון והחששות שבצדו, אך עם כל צעד של מאמץ – הנחישות והכיתה המתגבשת, ההולכים לומדים להנות מהמסע, ביחד, כאילו נפלה בידם זכות גדולה. המסע לעולם מגלם קושי לאורך זמן, קושי שהוא אתגר, ולכל אחד מהמשתתפים בתכנית אתגר ייחודי משל עצמו שאותו הוא נושא בלבו. לכן, אין הישגים ראויים ללא אתגרים ראויים. בגלל הקושי האישי והקבוצתי, כל מסע חיצוני הוא גם מסע פנימי. המסע החיצוני נערך עם חברים ושותפים לכיתה ולדרך והוא מלכד ונותן תקווה. אך לעולם מתקיים גם מסע פנימי שבו כל אחד מאיתנו הופך לטוב יותר, לראוי יותר, עבור עצמו ועבור היקרים לו מכל. הופך למקור להשראה.

וכך, בשנה החולפת אפשרנו לאלפי מסעות, של לומדים וסטודנטים כאחד, להתרחש בין ומחוץ לכתלי האוניברסיטאות. הצועדים במסע, הם לעיתים כה שונים זה מזה. שונים בתרבות, בשפה, בגיל ובמאפיינים רבים נוספים – אך כולם שותפים לאמונה בכוחו של האדם להמשיך ולהתפתח, ללא קשר לנסיבות חייו. אלפי המסעות התלכדו למסע אחד שלכולנו הזכות הגדולה לקחת בו חלק. זוהי נשמת אפה של 'אוניברסיטה בעם'.

תודה לשותפים הרבים שלנו: התורמים לתכנית, משרד הרווחה ומשרד הבריאות, הוועדה לתכנון ותקצוב של המועצה להשכלה גבוהה והרשויות המקומיות. תודה והערכה לוועדה המייעצת ולדר' עדי קול מייסדת התכנית על מנהיגותם והשקעתם, לצוות התכנית המופלא שהופך חזון ומטרות לתוצאות והשפעות, וכמובן לסטודנטים המנחים אשר הניצוץ בעיניהם לא יסולא בפז וללומדים שצועדים איתנו באמון מלא, במסע זה של למידה והתפתחות. הדרך ארוכה היא ורבה, ונמשיך לצעוד בה יחדיו.

שלכם, צח

'אוניברסיטה בעם' פועלת לקדם חברה שוויונית המאפשרת לכל אדם לממש את עצמו ולהיות אזרח משמעותי בקהילה, באמצעות יצירת מפגש בין האוניברסיטה לבין אוכלוסיות מוחלשות

(חזון התכנית)

התכנית 'אוניברסיטה בעם', מבקשת לפתוח את שערי האוניברסיטאות בישראל בפני אוכלוסיות מוחלשות ולאפשר להן לרכוש ידע שימושי וחיוני בתחומים הנלמדים בין כתליהן. התכנית הינה מודל ייחודי עולמי בחינוך מבוגרים מאוכלוסיות מוחלשות.

90
סטודנטים-מנחים
לתואר ראשון

2408
לומדים
ב-4 קורסים שנתיים

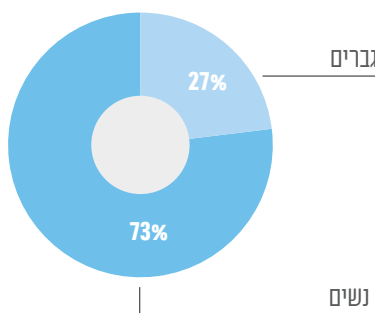

משפטים
רפואה
פסיכולוגיה
מנהל עסקים

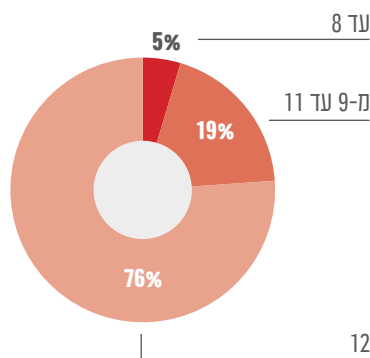
פריסה ארצית רחבה
4-1 אוניברסיטאות

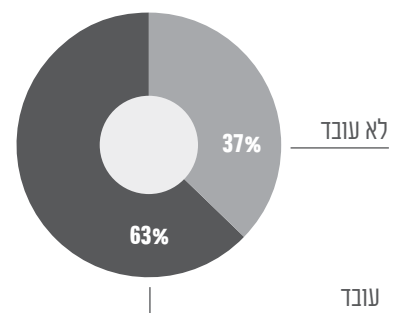
מגדר

שנות לימוד

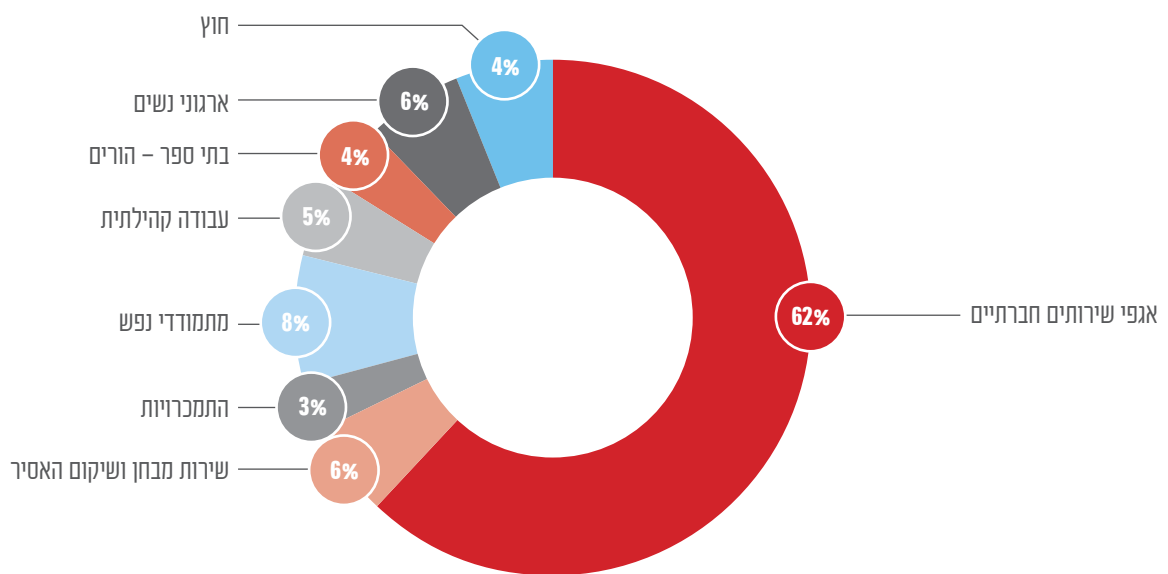
תעסוקה

גיל ממוצע - 44

מטרת התכנית לגשר על פערים חברתיים ולאפשר השוואת הזדמנויות באמצעות צמצום פערי ידע והשכלה, על-ידי הענקת ידע מעשי בסיסי למשתתפי התכנית, וזאת במטרה לאפשר להם התמודדות טובה יותר בחיי היומיום, וכאמצעי להגדלת מרחב ואפשרויות הפעולה שלהם. חשוב מכך, התכנית פועלת להעצים את היכולות האישיות של הלומדים, לפתח את סקרנותם, להשיב להם את חדות הלימוד שאבדה, להעניק להם את הרצון והכלים להמשיך ללמוד ולהתפתח, ולהפוך לאזרחים משמעותיים הלוקחים אחריות על חייהם ופועלים מתוך מודעות וחשיבה למענם, למען משפחתם ולמען סביבתם. הלימודים בתכנית מהווים נקודת מפגש משמעותית בין הלומדים לבין חוויית הלימודים האוניברסיטאית, לסטודנטים ולאנשי הסגל – על תחומי עיסוקם ותפיסות עולמם – ובכך מייצרים דו-שיח בין שכבות אוכלוסייה אשר לרוב אינן נפגשות בישראל. מפגש זה מעצים ומעשיר את הלומדים ותורם להשכלתם, הכשרתם ומחויבותם החברתית של הסטודנטים-המנחים.

פרופיל לומדים-גורם מפנה

הסטודנטים-המנחים את קורסי המבוא, עוברים במקביל להדרכה קורס אקדמי שנתי שמטרתו להכשירם ולהכניסם לעבודת ההוראה, ואשר עוסק בפערים בחברה הישראלית בכלל ובחינוך בפרט; ובבחינה, גיבוש וחיזוק מחויבות חברתית. ההשתתפות בקורס האקדמי, כמו גם עבודת ההוראה המעשית, מקנה לסטודנטים-המנחים נקודות זכות אקדמיות, וזאת כחלק מהתפיסה הגורסת כי ההשכלה האקדמית צריכה לעודד, ליזום ולקדם מעורבות חברתית של סטודנטים, לצד דמוקרטיזציה והנגשה של הידע האקדמי.

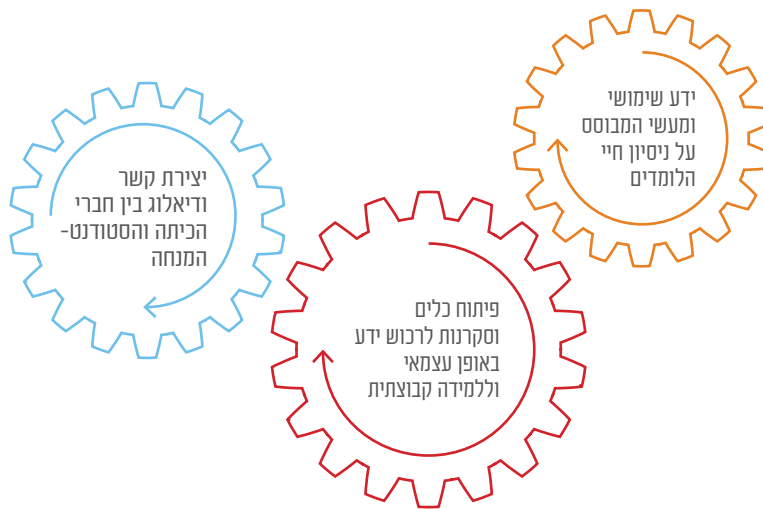
מודל הפעולה של התכנית מאפשר שימוש ומינוף חברתי של הידע הצבור באקדמיה, של משאביה האנושיים האדירים – הסטודנטים והסגל, ושל התשתית הפיזית של המוסדות – כיתות לימוד, וזאת בשעות הערב, כאשר הפעילות האקדמית 'הסטנדרטית' מגיעה לסיומה. על-מנת להבטיח הסרת חסמים בהגעתם של הלומדים לתכנית, הם מגיעים לאוניברסיטה באמצעות הסעות מאורגנות, ועם הגעתם מקבלים כריך ושתייה. ייחודו של מודל פעולה זה אינו רק בהצלחתו להנגיש השכלה לכלל חלקי הציבור, אלא גם בכך שהוא מבוסס על מבנה עלויות 'רזה' המוביל להחזר חברתי גבוה אל מול ההשקעה התקציבית הנדרשת.

המשכיות בתכנית 'אוניברסיטה בעם' בפני משתתפי התכנית עומדת האפשרות להמשיך ללימודים לשנה נוספת במגמת לימוד אחרת. אחוז הלומדים הממשיכים אשר המשיכו לשנה שנייה בתכנית עומד על כ-64%, ואחוז הלומדים אשר המשיכו לשנה השלישית בתכנית עומד על 82%. מבין לומדי התכנית – 471 (20%) לומדים בשנה שלישית, 648 (27%) תלמידי שנה שנייה וכ-1,269 (53%) לומדים בשנתם הראשונה בתכנית.

סיכום שנת הלימודים – תשע"ז

הקורסים התקיימו במשך שני סמסטרים, כאשר כל קורס הורכב מ-22 מפגשים של שעתיים אקדמיות. תכני הקורסים נבנו מחדש, כבכל שנה, על-ידי צוות הסטודנטים-המנחים, שבחנו את הידע הנלמד באוניברסיטה, והתאימו אותו לצרכים, לאופי ולתחומי העניין של הלומדים. בנוסף, נערכה ללומדים הכרות עם מנגנונים שלטוניים, גופים ממשלתיים ופרטיים ועם דרכי פעולתם. במהלך השנה יצאה כל קבוצת לומדים לסיור לימודי מחוץ לאוניברסיטה ונפגשה עם אנשי מקצוע מובילים בתחום.

המודל החינוכי - ידע לצד נקודת מפגש

'אוניברסיטה בעם' פועלת על-פי מודל חינוכי ייחודי שפותח במיוחד עבור לומדי התכנית, מתוך התחשבות בתחומי העניין ובצרכים שלהם, במטרה ללמוד ידע שימושי ומעשי הדרוש לחייהם, לצד ידע כללי לצורכי העשרה ואתגר אינטלקטואלי. מטרה נוספת הינה להשיב ללומדים סקרנות וחדוות לימוד, לעודד אותם להתפתח, תוך התנסות ורכישת מיומנויות וכלים אשר יגבירו את רצונם ויכולתם לרכוש ידע נוסף בכוחות עצמם: מיומנויות למידה, תרבות דיון, התנהגות בקבוצה, הקשבה לאחר, נגישות למאגרי מידע והכרות עם מסגרות לימוד שונות. השיעורים מבוססים על ניסיונם האישי של הלומדים ועל הנושאים שמעוררים אותם למחשבה ומאתגרים לעשייה. בכך, הלומדים בתכנית נדרשים להיות משתתפים פעילים בתהליך הלמידה ויחד עם הסטודנטים-המנחים הם בונים קהילה לומדת-חושבת-ויוצרת.

מגמת פסיכולוגיה

בתמונה:

משתתפי קורס מבוא לפסיכולוגיה באוניברסיטת חיפה במהלך סיור במרכז השיקומי 'חירם' שבקיבוץ הרדוף.

נושאים נבחרים מתוך תכנית הלימודים

- פסיכולוגיה חברתית
- פסיכולוגיה קוגניטיבית
- קבלת החלטות
- שפת גוף
- תפיסה וחושים
- פסיכולוגיה התנהגותית
- התמכרויות
- התמודדות עם לחצים
- התפתחות ילדים
- סגנונות הורות
- זוגיות
- מגדר ונטיות מיניות
- אופן ביצוע מחקר פסיכולוגי
- פסיכופתולוגיה והפרעות נפשיות
- שינה וחלימה

79%

התחילו: 833 לומדים
סיימו: 660

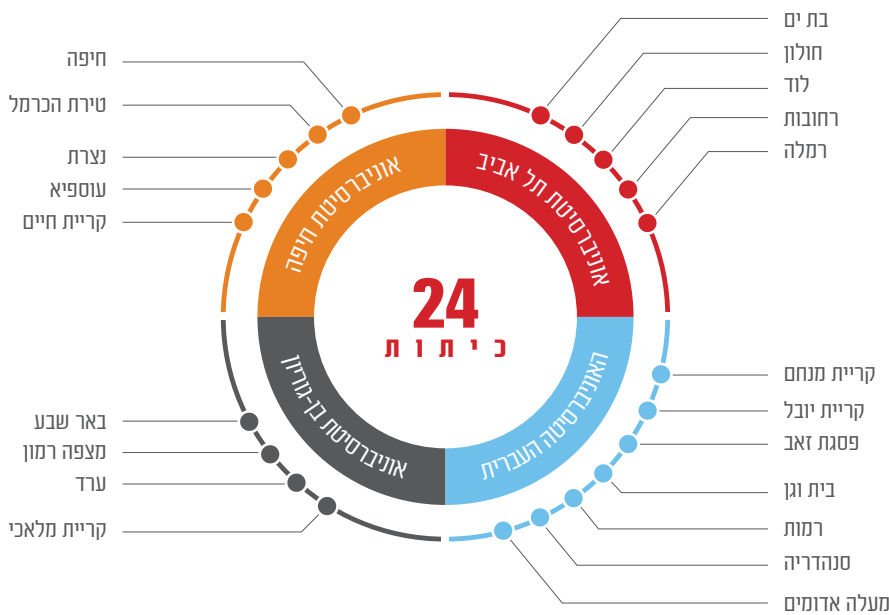

פעילות מתוך שיעור באוניברסיטת בן גוריון

נועה, סטודנטית-מנחה בקורס מבוא לפסיכולוגיה באוניברסיטת בן גוריון:

בשלב כלשהו, זה הפסיק להיות אתם ואנחנו, ההפרדה בין לומדים למדריכים נעלמה. לאט לאט הכרנו יותר לעומק, וביחד עברנו תהליך נפלא. כל שיעור היה מלא בהומור ובכיף. משבוע לשבוע היה אפשר לראות את ההתקדמות שאנחנו עוברים כקבוצה, קבוצה שבא כולם מפרים אחד את השני, קבוצה נטולת ביקורת, שבה כל דעה ועמדה מקבלת מקום. קבוצה שנותנת לך כוח, וגב, ומקום להישען עליו.

במהלך השנה נפגשו הלומדים עם **מרצים** מתחום הפסיכולוגיה ששיתפו בתחומי המומחיות שלהם. כך למדו משתתפי התכנית את מיטב החידושים בתחומי אוטיזם, טיפול בחרדה, גיל ההתבגרות, קשרים בינאישיים ועיוורון פנים (פרוסופגנוזיה).

במסגרת תכנית הלימודים, קבוצות פסיכולוגיה מאוניברסיטת בן גוריון קיימו **סיורים** במרכז לבריאות הנפש "גהה", ב"סמינר הקיבוצים" ובמרכז "רגש" שבבית דגן. המרכז מציע טיפולים פארא-רפואיים מסובסדים עבור ילדים עם צרכים מיוחדים ובעיות רגשיות, וכן לקויות למידה מורכבות. הלומדים בקורסים מאוניברסיטת חיפה יצאו לסיור במרכז השיקומי 'חירם' שבקיבוץ הרדוף המיועד למתמודדים עם משברים נפשיים ופועל על ידי שילוב של טיפול ואומנות ברוח השיטה האנתרופוסופית. הלומדים בקורסים מאוניברסיטת תל אביב ביקרו במרכז ספורט שיקומי לנכים בראשון לציון ושמעו ממר יואב אסא על התאונה ששינתה את חייו ועל התגברות על מכשולים. קבוצה שנייה ערכה סיור במוזיאון אשדוד לאומנות ושם השתתפו בסדנת תרפיה באומנות. הלומדים מהאוניברסיטה העברית עברו סדנת פסיכו-דרמה במהלכה נחשפו לטכניקות ייחודיות של הבעת רגשות ושיתוף חוויות.

חלוקת התעודות בטקס הסיום של משתתפי קורס מבוא לפסיכולוגיה באוניברסיטת תל אביב

יוסף, תלמיד שנה שלישית, מתוך טקס סיום קורס מבוא לפסיכולוגיה באוניברסיטת תל אביב:

קשה לתאר במילים את השנה שחלפה. אם בכל זאת ננסה, כנראה שנחשוב על פריד, מנגוני הגנה, שינה, שלבי התפתחות, סוגי הורות, רושם ראשוני, קבלת החלטות, למידה, מוח ועוד ועוד ועוד. אלו רק חלק מהתחומים של עולם הפסיכולוגיה בהם נגענו במהלך השנה. אבל הרבה מעבר לפן הפסיכולוגי, עברנו כ"כ הרבה דברים שפשוט קשה להסביר במילים. אותו צחוק מתגלגל בכיתה שיכול לקרות רק בשלישי בערב, אותו סיפור מעניין מהחבר בהפסקה, ואיזושהי תחושה של בית ומשפחה שליוותה אותנו בכל מפגש ומפגש

מגמת רפואה

בתמונה:

משתתפי קורס מבוא לרפואה מאוניברסיטת בן-גוריון בסיום בתחנת מגן דוד אדום בחולון.

נושאים נבחרים מתוך תכנית הלימודים

- ← גוף האדם
- ← חוק זכויות החולה
- ← המערכות השונות ותפקודן
- ← רפואת שיניים
- ← מחלות נפוצות
- ← רפואה אלטרנטיבית
- ← דרכי טיפול
- ← רפואה מונעת
- ← מחקר רפואי למציאת תרופות
- ← היגינה
- ← מבנה מערכת הבריאות בישראל
- ← תזונה נכונה
- ← סל התרופות
- ← הגשת עזרה ראשונה

80%

התחילו: 414 לומדים
סיימו: 331

משתתפי קורס מבוא לרפואה

מהכיתה של מאי ויינברג באוניברסיטת בן גוריון:

"הדוקטורים של מאי" - כך כונתה הכיתה שלנו בפיה של המדריכה שלנו. הגענו למפגש הראשון, קבוצה גדולה של לומדים מבוגרים, חוששים ונרגשים. לרובנו היה זה המפגש הראשון בחיינו עם האוניברסיטה. פגשנו במדריכה מקסימה, רגישה, אכפתית ובעלת ידע נרחב, שגילתה דבקות במטרה - להעניק ידע עשיר, עדכני ועכשווי עד כמה שאפשר. השיעורים החלו והידע החל לזרום ואנו "לגמנו וגמענו" כל מילה, משפט ואיור של כל מערכת בגוף וכל נגיף מסוכן, של עצה בריאה לחיים וגם של כל שיחה משמעותית בהפסקה.

במהלך השנה נפגשו הלומדים עם **מרצים** מתחום הרפואה ששיתפו בתחומי המומחיות שלהם. כך למדו משתתפי התכנית את מיטב החידושים בתחומי השתלת האיברים, מיקרו-ביולוגיה והמערכת החיסונית, בעיות התפתחות אצל ילדים וגישת "המטופל במרכז" בתקשורת מטפל-מטופל.

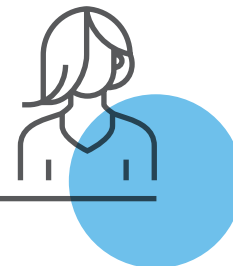
כחלק מהתליך הלמידה יצאו הקבוצות השונות ל**סיוורים**. קבוצות רפואה מאוניברסיטת בן גוריון ערכו סיור בבית חולים "אסף הרופא", בגן הילדים הטיפולי "אסיף" לילדים עם עיכוב התפתחותי. בנוסף, ארגנו הלומדים התנדבות במחלקת הילדים בבית החולים וביקרו ב"תא לחץ" לטיפול בפגיעות ראש. בהמשך ביקרו הלומדים בפארק "פרס" בחולון ובתחנת מד"א באיזור. הלומדים מהקורס באוניברסיטת חיפה יצאו לסיור במרכז "איחוד הצלה" בירושלים ולומדי הקורס מאוניברסיטת תל אביב ערכו סיור ב"מכון ויצמן למדע ומחקר" ברחובות.

עבודה בקבוצות על מקרים ("קייסים") רפואיים באוניברסיטת חיפה

סיור במעבדות של אוניברסיטת תל אביב למשתתפי קורס מבוא לרפואה

חופית, סטודנטית-מנחה באוניברסיטת חיפה לתלמידיה בסיום הקורס:

לימדתם אותי מה היא שמחת חיים, כיצד לעבור את כל המכשולים ולהתמודד גם עם דברים חדשים ולא מוכרים. נחשפתי לסיפורים אישיים שבלב נוגעים, לחוויות שלא כל יום חווים, אתם תחרטו עמוק בזכרון, חלק בלתי נפרד מהשיעורים שלמדתי בחיים

מגמת משפטים

בתמונה:

שיעור בנושא הפרדת רשויות במסגרת קורס מבוא למשפטים באוניברסיטת חיפה

נושאים נבחרים מתוך תכנית הלימודים

- ← זכויות וחובות
- ← דיני עבודה
- ← של אזרחי מדינת ישראל
- ← דיני משפחה
- ← דיני חוזים
- ← דיני סביבה
- ← דיני נזיקין
- ← הוצאה לפועל
- ← משפט פלילי
- ← משפט ושואה

77%

התחילו: 606 לומדים
סיימו: 467

שיעורים יוצאי דופן התקיימו בנושאים של התאגדות עובדים, שיעור בו ערכו הלומדים סימולציה של מפעל ובו פגיעה בזכויות הפועלים, בשיעור בנושא משפט פלילי נבחנו זירות פשע שהרכיבו הסטודנטים-המנחים. השיעור האחרון בכל קבוצה היה "משפט מבוי" בו קיימו הלומדים משפט ושימשו בכלל התפקידים במערכת המשפטית.

חיים הרשברג, בן 33,

תלמיד שנה ראשונה בתכנית, בקורס מבוא למשפטים באוניברסיטת תל אביב, בכיתה של ליאור סיימון:

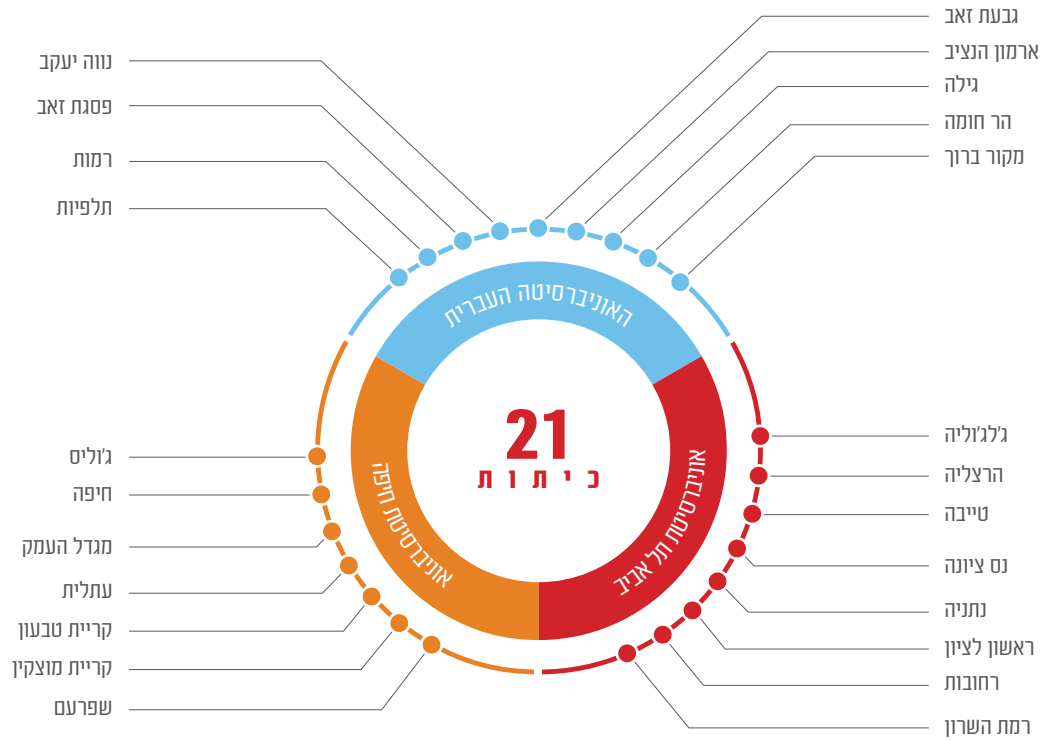

הלימודים, האוירה, ההנגשה של החומר, והפעילויות הנוספות שהכנתם לנו, ההתרגשות שלכם מהעניין והרצינות שבה הצוות עשה זאת הייתה מעוררת השראה. לא פחות חשובה היא הכיתה שלנו: פלורליזם מרגש, דמוקרטיה במיטבה, כמו שאומרת מגילת העצמאות: ללא הבדל גזע דת ומין. ככה הרגשתי איתכם, וזאת הרגשה ממלאת וחשובה במדינה שלנו

ענת, תלמידת שנה ראשונה בקבוצת נשים באוניברסיטה העברית, אם ל-7 המתגוררת בשכונת רוממה בירושלים:

עם הזמן, הבנתי שהתכנית היא הזדמנות להכיר נשים שונות אך דומות, אפילו שאינן חרדיות כמוני. למדתי שהסובלנות לאחר היא ערך נשגב. לכולנו הלמידה כאן היא קבלת אינספור ערכים, הן מהדוגמה האישית של המדריכה והן מהתלמידות. בפן האישי, למדתי לכבד את שעת הפנאי שלי, שכמעט ונעלמו בשנים האחרונות, ואף להעריך את עצמי יותר. יהי רצון שנצליח כולנו לנצל את ההזדמנות ולהתעלות.

במהלך השנה נפגשו הלומדים עם **מרצים** מתחום המשפט ששיתפו בתחומי המומחיות שלהם. כך למדו משתתפי התכנית לעומק נושאים מורכבים כגון חוזים, מוגבלות ומשפט, משפט בינלאומי, זכויות עובדים ואף על תיקי רצח מפורסמים ומורכבים.

הלומדים בקורסים מהאוניברסיטאות השונות ערכו **סיורים** בבית המשפט העליון ובכנסת ישראל, צפו בדיוני בג"צ, שוחחו עם שופטים (השופט סלים ג'ובראן והשופט יצחק עמית) ועורכי דין. אחת הקבוצות אף נפגשה עם חבר הכנסת אילן גילאון באחד מחדרי הועדות וקיימו עימו דיון על קצבאות הנכים וזכויות לאנשים עם מוגבלויות.

סיור בכנסת במסגרת קורס מבוא למשפטים באוניברסיטת חיפה

"הפגנה" שארגנו הלומדות מקורס מבוא למשפטים באוניברסיטה העברית במהלך שיעור בנושא "זכויות עובדים" במסגרת סימולציה של פגיעה בעובדי מפעל

מגמת מנהל עסקים

בתמונה:

בני המשפחה של משתתפות קורס מבוא למנהל עסקים באוניברסיטה העברית במהלך טקס סיום הקורס

נושאים נבחרים מתוך תכנית הלימודים

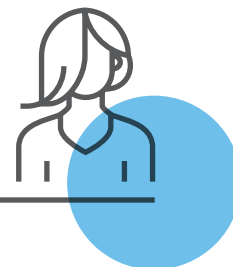
- ← המרכיבים השונים של המשק הישראלי
- ← צרכנות נבונה
- ← התנהלות עם בנקים
- ← ניהול תקציב משפחתי
- ← הקמת עסק קטן וניהולו בתבונה
- ← כלכלה בסיסית
- ← שיווק
- ← פרסום
- ← חדשנות ויזמות עסקית
- ← שוק העבודה
- ← חיפוש עבודה
- ← כתיבת קורות חיים
- ← התנהלות בראיון עבודה
- ← ניהול זמן
- ← ניהול קונפליקטים במקום העבודה
- ← נשים בעולם העבודה

84%

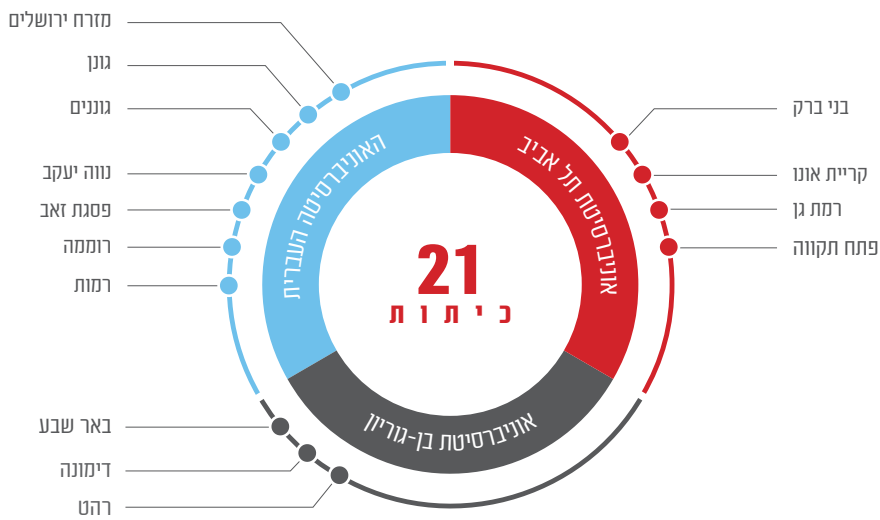
התחילו: 526 לומדים
סיימו: 441

שיעור מיוחד במינו התקיים בנושא שיווק ופרסום, במהלכו בנו הלומדים תכנית שיווקית עבור גיוס מועמדים להדרכה בשנה הבאה בתכנית ואף הוציאו אותה לפועל.

אורן, סטודנטית-מנחה בתכנית, בסיום שנת הלימודים:

פגשתי קבוצה של אנשים מיוחדים - כל אחד בדרכו. מגוון שלם של תרבויות, סיפורים אישיים וניסיון חיים עשיר. למדתי שלהעביר שיעור לאנשים מבוגרים ממני זה לא קל, מהסיבה הפשוטה שיש להם הרבה יותר מה ללמד אותי מאשר שלי יש ללמד אותם. בראייה לאחור, לשמחתי, גיליתי שלמדתי מכיתתי לא פחות משהם (אני מקווה) למדו ממני. אמנם אני זה שהעביר שיעורים מקצועיים לכיתה, אך הכיתה לימדה אותי על ניסיון חיים, חוזק נפשי, סקרנות ושבירת סטיגמות. אני שמח לסכם שנה של עשייה בתכנית. גיליתי על עצמי כוחות שלא ידעתי שיש לי וזכיתי להכיר וללמוד אנשים מיוחדים ביותר.

במהלך השנה נפגשו הלומדים עם **מרצים** מתחום העסקים והכלכלה ששיתפו בתחומי המומחיות שלהם. כך למדו משתתפי התכנית לעומק נושאים מורכבים כגון ניהול קהילות, ייעוץ פנסיוני, תקשורת דוקומנטרית והמדיניות הכלכלית בישראל.

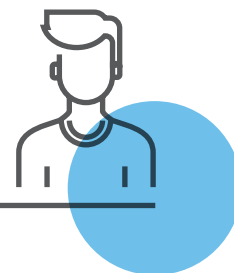
במסגרת הלימודים בתכנית, קבוצות מנהל עסקים יצאו ל**סיורים** שונים. הקבוצות מאוניברסיטת בן גוריון נסעו לסויר בחוות בודדים ליד מצפה רמון, בפזורה הבדואית בנגב ובמתחם הבורסה בתל אביב. הלומדים מהקורס מאוניברסיטת תל אביב ביקרו בכנסת ישראל, נפגשו עם חבר הכנסת רועי פולקמן וסיירו במערכת החדשות של "ערוץ 2" שם נפגשו עם כתבת הרווחה יונה לייבזון. הלומדים מהאוניברסיטה העברית ביקרו במשרדי חברת "אינטל" שבירושלים ונפגשו עם עובדים ויזמים.

שיעור בנושא בנקים וכלכלת משפחה באוניברסיטת בן גוריון

תרגול קבוצתי במהלך שיעור בקורס

אייל, תלמיד שנה שניה באוניברסיטה העברית, מתוך סבב סיכום בשיעור האחרון בקורס מבוא למנהל עסקים:

פתחתם בפנינו עולם קסום של ידע וכלים להתנהלות וצרכנות נבונה, אבל לא רק כלים לעסקים אלא גם לחיים, זכור לי יותר מכל השיעור בו למדנו על "ששת הכובעים" של דה בוונו - כל כובע מאפשר לחשוב באופן שונה ויצירתי בחברה, במשפחה ובשאר תחומי החיים. השיעור השאיר בי חותם של דרך חשיבה וגישה.

השותפות עם רשויות הרווחה, הבריאות והחינוך

בתמונה:

שיעור בקהילה בשכונת עיר גנים בירושלים,
עם נציגת עיריית ירושלים לתכנון אורבני

פעילות התכנית 'אוניברסיטה בעם' מתאפשרת על-ידי שיתוף פעולה עם גופי הרווחה, הבריאות והחינוך השותפים לתכנית, בלמעלה מ-45 רשויות מקומיות ומספר גופים ממשלתיים. שיתוף הפעולה עם הרשויות הוא רחב וכולל מספר היבטים:

תהליך גיוס הלומדים – הרשויות אמונות על הפצת התכנית בקרב התושבים, כאשר הפניית המועמדים לתכנית נעשית על-פי קריטריונים ברורים של מצב סוציו-אקונומי והעדר הזדמנויות להשכלה. הקבלה לתכנית אינה מותנית בהשכלה או כישורים קודמים, אך היא דורשת רצינות, מחויבות לאורך זמן ומוטיבציה ללמידה.

קשר במשך שנת הלימודים – אנשי קשר מטעם גופי הרווחה, הבריאות והחינוך מלווים את הלומדים והסטודנטים-המנחים בתכנית. אנשי הקשר שותפים לנעשה בשיעורים ומקבלים מדי שבוע דיווח על נוכחות הלומדים, החומר הנלמד בקורס ודברים מיוחדים שעלו. אנשי הקשר והעובדים הסוציאליים תורמים להצלחת התכנית בזכות מחויבותם הרבה ללומדים ולתכנית, כאשר המינוף שלהם את ההשתתפות בתכנית משמעותי בהשגת מטרות בתהליך הטיפול של הלומדים. במקרים בהם ישנו שיתוף פעולה צמוד ואינטנסיבי בין הגורמים המלווים וצוות התכנית, עולה יכולת ההתמדה של הלומדים וההשפעה החיובית של הלימודים מתבטאת גם בשאר תחומי חייהם.

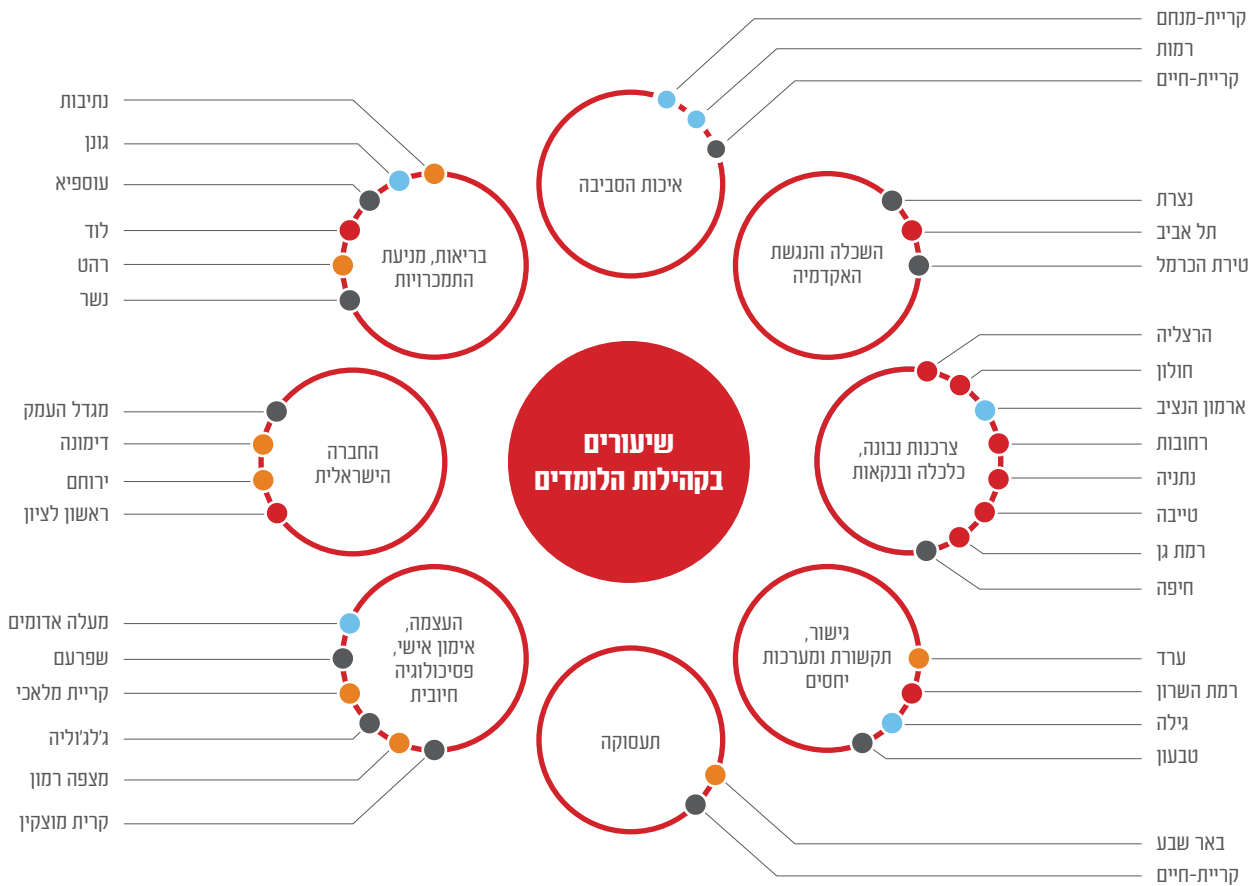
הרחבת והעמקת הקשר עם הרשויות המקומיות – בשיתוף פעולה עם עיריות ורשויות מקומיות, התכנית מקדמת פיתוח מענים קהילתיים להמשכיות ולהרחבת השפעות התכנית על לומדיה, מעבר למסגרת הלימודים באוניברסיטה.

שיעור בקהילה בנושא סוגיות חברתיות בפריפריה, שהועבר בירוחם על ידי אסתר עקיבא ממועצת הנגב ובהשתתפות טל אוחנה, סגנית ראש עיריית ירוחם.

שיעור בקהילה בראשון לציון, ובו נפגשו הלומדים עם עורכת דין מהתחום הפלילי ששיחפה בסוגיות מורכבות ומרתקות.

שיעורים בקהילות הלומדים – בשלהי הסמסטר הראשון התקיימו שיעורים בקהילות הלומדים, בהובלה משותפת עם הגורמים המפנים ובאחריותם, שהפגישה את קבוצות הלומדים עם מרצים מתוך הקהילה, בערים ובשכונות. ההשתתפות הנרחבת של לומדים בשיעורים אלו מחזקת את הקשר החינוכי כל כך של הלומדים עם קהילותיהם ועם סביבת מגוריהם וכן מעמיקה את השותפות עם הגורמים המפנים

ימי עיון לשותפים – במהלך השנה התקיימו מפגשים יומי עיון לכלל הגורמים שעובדים בשיתוף עם התכנית באוניברסיטות השונות. באוניברסיטת תל אביב ובאוניברסיטת בן גוריון התקיימו כנסי שותפים שבמרכזם עמדה העמקה בתוצאות מחקר ההערכה של 'אוניברסיטה בעם' וכיצד הן משפיעות על המשתתפים, תוך דיון בסוגיות מהותיות להעמקת השותפויות. במסגרת כנסים אלו, לומדי התכנית והעובדים הסוציאליים שיתפו מנקודת מבטם ונוצר שיח מקצועי, רב משתתפים, על קידום מטרות שונות מההשתתפות בתכנית.

יום עיון לשותפים באוניברסיטת תל אביב

רות פלהיימר, עובדת סוציאלית בארגון "כתף אל כתף":

אני פוגשת את הלקוחה הזו מדי שבוע, בבוקר שאחרי השיעור שלכם. הידע שנרכש, הביטחון והדימוי העצמי שעלה, הלב שהתמלא ונפתח, כל זה ועוד מוגש ללומדות בגובה העיניים, בצניעות ובאהבה גדולה. מדי שבוע הרגשתי איך התכנית שלכם מהווה רוח גבית לליווי שאני מעניקה למשפחות הללו וכמה התהליך הזה מסייע לי בעבודה. לא יכולתי לבקש יותר מזה"

תכנית 'הצעד הבא' השכלה, פיתוח אישי ומנהיגות

בתמונה:

יריד שירותים במסגרת כנס הצעד הבא באוניברסיטה העברית בירושלים

תכנית 'הצעד הבא' נועדה לעודד את הלומדים בתכנית להמשיך ללמוד ולהתפתח במסגרת התכנית ולאחריה, וזאת מתוך ההבנה שהתכנית 'אוניברסיטה בעם' מהווה את הצעד הראשון בתהליך ארוך ומשמעותי שעוברים הלומדים, המגיעים מאוכלוסייה מוחלשת, בדרכם להיות לומדים עצמאיים בעלי תחושת מסוגלות ומוטיבציה לפעולה. על כן, תכנית 'הצעד הבא' מתמקדת בקבוצת הלומדים הממשיכים ופועלת על מנת לתעל את חדות הלמידה, שנוצרה בהם בשנה הראשונה בתכנית, למסגרות וגופים נוספים היכולים לסייע להם בהמשך הדרך, כאשר המטרה המשותפת היא הובלת תהליך משמעותי של לקיחת אחריות, אקטיביות, פיתוח מוטיבציה ומתן כלים פרקטיים.

סדנאות מנהיגות קהילתית

כחלק ממטרתה ליצור תשתית קהילתית-חברתית, מוציאה תכנית 'הצעד הבא' לפועל סדנאות מנהיגות המתקיימות באוניברסיטה או בקהילות מהן מגיעים הלומדים, בשיתוף עם הרשות המקומית או המינהל הקהילתי. במסגרת הסדנא מקבלים הלומדים כלים להובלת תהליכים וביצוע פרויקטים קהילתיים.

באוניברסיטת תל אביב התקיימה סדנת מנהיגות לתלמידי השנה השלישית, בהנחייתו של מדריך בוגר התכנית. במהלך השנה נפגשה הקבוצה אחת לשבועיים כדי לעסוק במנהיגות: מנהיגות אישית, סוגי מנהיגות, מודלים מעולם הניהול האישי ועוד. המפגשים היו אינטימיים ותרמו רבות לפיתוח האישי והקבוצתי של החברים.

באוניברסיטה העברית התקיימה סדנת מנהיגות קהילתית שמטרתה להקנות למשתתפים כלים פרקטיים ורעיוניים ליזמות חברתית-קהילתית. הסדנה כללה 5 מפגשים, בהם התארחו מרצות מתחום המנהיגות. כל אחת מהמשתתפות המסיימות תכננה פרויקט חברתי-קהילתי שעתיד לצאת לפועל בחודשים הקרובים.

באוניברסיטת בן גוריון התקיימו סדנאות באופקים ובנתיבות בשיתוף פעולה עם מנחות קבוצה מטעם ארגון "קולות בנגב". הסדנאות היו מיועדות לתלמידי השנה השלישית, במטרה ליצור שיח קהילתי וחיבור לכדי קבוצת כוח אשר תפעל בעיר ותמשיך את העשייה מחוץ לכותלי התכנית.

משתתפי סדנת המנהיגות
בתל אביב במהלך מפגש הסיום
עם המנחה, יובל מאואר

זיוה, תלמידת שנה שלישית באוניברסיטה העברית ומשתתפת
בסדנת המנהיגות במסגרת תכנית "הצעד הבא"

המון זמן חשבתי על המוסד הזה לילדים חסרי מעמד שעומד באמצע השכונה ועל הילדים הללו, שאנחנו כמעט ולא רואים למרות שהן גרים לידנו. בעקבות סדנת המנהיגות שבה השתתפתי החלטתי לארגן את תושבי השכונה לאירוח של הילדים הללו בארוחות שישי ובחגים. ממפגש למפגש רכשתי כלים להוצאה לפועל של הפרויקט, הכנתי תכנית עבודה, יצרתי קשר עם גורמים שונים ואפילו ביצעתי פיילוט עם שני ילדים. מקווה שבחגים הקרובים יתארחו ילדי המוסד אצל כל המשפחות בשכונה.

כנסי 'הצעד הבא'

הכנסים התקיימו בכל אוניברסיטה במהלך הסמסטר השני ומטרתם הייתה לעורר מחשבות בנוגע "ליום שאחרי" התכנית. הכנסים כללו ירידי שירותים של רשויות מקומיות שונות, וירידי הרשמה לקורסי הקיץ. בכנס שהתקיים באוניברסיטת בן גוריון למשל, התקיימו מעגלי שיח בנושאים שונים כגון חינוך, דיור ציבורי, תחבורה, בריאות, תעסוקה ועוד. מעגלי השיח הונחו על ידי נציגי תנועת הפריפריות ובהם הלומדים התודעו לנתונים אודות המצב בדרום וכן חשבו יחד על דרכים משותפות לשיפור המצב.

שומעים חופשיים

עשרות לומדים השתלבו השנה כ"שומעים חופשיים" בקורסים באוניברסיטת תל אביב ובאוניברסיטת חיפה במהלך סמסטר ב'. בין הקורסים שנלמדו: "לחץ וטראומה במצבי משבר", "אלימות במשפחה", "פסיכולוגיה חברתית", "פסיכולוגיה חיובית", "תמורות ובעיות בחברה בישראל", "עוני ותיאוריות כלכליות". השתתפות זו זכתה להצלחה רבה ותורחב במהלך השנה האקדמית הבאה.

תכנית השיעורים הפרטיים

במטרה להרחיב את מעגל ההשפעה של התכנית ולהגיע גם למשפחותיהם של הלומדים, הגיעו מדי שבוע לקמפוס הר הצופים ילדים, ביחד עם הוריהם הלומדים בתכנית, לשיעור פרטי עם סטודנטים-חונכים. התכנית התקיימה בין כתלי האוניברסיטה העברית על מנת להנגיש את האקדמיה גם עבור הילדים וליצור "משפחה לומדת" בתכנית 'אוניברסיטה בעם'. לומדי התכנית שילדיהם לקחו חלק בתכנית השיעורים הפרטיים היו מעורבים בתהליך של ילדיהם והשתתפו בסדנה על משמעות הלמידה בבית ומקומם בתהליך הלמידה של ילדיהם. בסיום השנה קיבלו הילדים תעודות בטקס הסיום לצד הוריהם והסטודנטים שליוו אותם לאורך השנה.

מדריכים ולומדים במהלך ערב "זכרון בסלון" עם איש עדות המספר את סיפורו האישי

אפרת ואביטל, אחיות המשתתפות בתכנית השיעורים הפרטיים ביחד עם הוריהן, בני זוג המסיימים יחד 3 שנות לימוד בתכנית, והסטודנטים שלימדו אותן

משתתפות בתכנית במהלך שיעור באוניברסיטת חיפה

זיכרון בסלון

בערב יום השואה התקיימו מפגשים במספר ערים ברחבי הארץ בהם סטודנטים-מנחים ולומדים יזמו וארגנו ביחד מפגשים במסגרת הפרויקט "זכרון בסלון". במסגרתם נערכו שיחות עם ניצולים ולאחריהן קבוצות דיון משמעותיות בהן דנו הסטודנטים והלומדים יחדיו במשמעות יום השואה על חיינו היום בחברה הישראלית.

הודיה, בת 15, תלמידת כיתה ט' שהשתתפה בתכנית השיעורים הפרטיים:

תודה על ההזדמנות להגיע לאוניברסיטה, המפגשים עם חן, המורה שלי, העלו לי את הבטחון בכל הקשור ללימודים ואת כל החשיבה על מבחני הבגרות

חן, הסטודנט שליווה את הודיה, ביקר במהלך השנה בביתה והקפיד לשוחח עם המורה לאנגלית מבית הספר של הודיה כדי להתמקד בנושאים הרלוונטיים. לצד השיפור בבטחון ובתחושת המסוגלות, הודיה שיפרה משמעותית גם את הציונים במבחנים באנגלית לקראת המעבר לבית הספר התיכון.

לימודי סמסטר קיץ

מעל 500 לומדים פקדו במהלך הקיץ את ארבע האוניברסיטאות ולמדו קורסי קיץ הן במיומנויות בסיס והן בהעמקה בתחומים מגוונים נוספים.

הקורסים התנהלו בקבוצות קטנות בכדי לאפשר למידה אפקטיבית כאשר הלומדים הגיעו לקורסי הקיץ באופן עצמאי, וכל זאת במטרה לפתח מחויבות ללמידה ועצמאות.

חלק מקורסי הקיץ פותחו והועברו על-ידי סטודנטים שלימדו בתכנית בעבר ובכך העניקו וקיבלו ערך נוסף מהשתתפותם בתכנית; חלק מהקורסים באוניברסיטת בן גוריון ואוניברסיטת חיפה הועברו על-ידי קיבוצים מאמצים – **קיבוץ בארי** באוניברסיטת בן גוריון המלווה את התכנית במשך שמונה שנים, אשר אליו חברו **הקיבוצים מעגן מיכאל ויגור** שמלווים את אוניברסיטת חיפה זו השנה השלישית.

העברת קורסי קיץ על-ידי חברי הקיבוצים בהתנדבות, אפשרה נקודת מפגש מרגשת נוספת בין לומדים בתכנית ובין החברה הישראלית והרחיבה את העשייה החברתית של התכנית לגורמים נוספים.

באוניברסיטת בן גוריון השתתפו כ-100 לומדים בקורסי הקיץ. קורס ללימוד אנגלית וקורס בנושא חינוך מיוחד הועברו על ידי מתנדבי קיבוץ בארי. קורסים בנושא קבלת החלטות וקשרי גוף ונפש הועברו על ידי מדריכים בוגרים של התכנית.

באוניברסיטת תל אביב השתתפו כ-130 לומדים בקורסי הקיץ. קורסים בנושא פסיכולוגיה חיובית ומיינדפולנס, אנגלית, מיומנויות למידה ומיומנויות טכנולוגיות הועברו ע"י מדריכות בוגרות התכנית. קורסים בנושא אומנות ופסיכולוגיה חברתית הועברו על ידי מדריכים מתנדבים וקורס בנושא צרכנות נבונה הועברו על ידי נציגי "המועצה הישראלית לצרכנות". כמו כן, נערכה סדנא בנושא "פיתוח אישי והצבת מטרות", בה השתתפו 35 לומדים. את הסדנא הנחו אתי פרימט ושרה ל"ה אורן, מאמנות אישיות המלוות את הסדנא שנים רבות.

באוניברסיטת חיפה השתתפו כ-70, לומדים בקורסי הקיץ. המרצים בקורסים היו מתנדבים מקיבוץ מעגן מיכאל וקיבוץ יגור. נפתחו 5 קורסים בנושאים שונים – עברית, אנגלית, מחשבים וקשיבות (מיינדפולנס). קורס נוסף הועבר ע"י מדריכה בוגרת התכנית, בנושא פסיכולוגיה חיובית.

באוניברסיטה העברית השתתפו כ-220, לומדים בקורסי הקיץ. הקורסים הועברו על ידי מדריכים בוגרי התכנית וחולקו ל-8 נושאים: ערבית, אנגלית, עברית (לתושבי מזרח ירושלים), העצמה נשית, פסיכולוגיה חיובית, תקשורת ומדיה וקורס בנושא משפחה. קורס נוסף, בנושא תזונה ובריאות, הועבר בשיתוף פעולה עם פרויקט "ירושלמים בוחרים בריא" של עיריית ירושלים.

משחתפי קורס קיץ באומנות באוניברסיטת תל אביב

משחתפי קורס קיץ ממזרח ירושלים במהלך קורס ללימוד עברית באוניברסיטה העברית

יעלי, תושבת ירושלים ואמא ל-3, לומדת זאת השנה השלישית באוניברסיטה העברית:

עבר המון זמן מאז לימודי האנגלית שלי בבית הספר ותמיד הרגשתי את הקשיים ללא ידיעת אנגלית. קורס הקיץ באנגלית תרם לי רבות לחיזוק השפה, סוף סוף היה לי מקום להתנסות בשפה האנגלית. לא יכולתי לקבל את זה בשום מסגרת אחרת בצורה כזו מכבדת ונגישה. הלימודים בקיץ השלימו לי מדי שנה את החוויה של אוניברסיטה בעם והעצימו את הידע שקיבלתי בתכנית

שילוב בוגרי התכנית במוסדות השכלה גבוהה

התכנית מקיימת שיתוף פעולה יוצא דופן עם **אוניברסיטת אריאל**, **אוניברסיטת בן גוריון** ו**המכללה האקדמית תל אביב-יפו**, הקולטות בוגרים מצטיינים של התכנית, המשתלבים בלימודים לתואר ראשון, וזאת ללא דרישה מוקדמת לבחינה פסיכומטרית או לציוני בחינות בגרות.

בשל העובדה שהחסם המשמעותי ללימודים עבור משתתפי התכנית הוא החסם הכלכלי, אשר מנע מהם להשתלב בלימודים בשלב מוקדם יותר בחייהם ולזכות להזדמנות להגשמת החלום ומימוש יכולתם הגבוהה, לומדים אשר עברו את תהליך המיון והתקבלו לתכנית זכאים למלגת לימודים מלאה.

החל משנת הלימודים הבאה – תורחב ההשתלבות לומדים לתואר גם למכללת הדסה בירושלים.

השנה ליוותה התכנית 79 מבוגריה הלומדים במלגה מלאה – 55 סטודנטים באוניברסיטת אריאל; 18 סטודנטים באוניברסיטת בן גוריון ו-6 סטודנטיות במכללה האקדמית תל אביב-יפו.

בשנה הבאה צפויים להיקלט במוסדות האקדמיים השונים בוגרים נוספים של התכנית, במסגרת לימודי תואר ראשון. בוגרים אלו עברו בהצלחה את תהליכי המיון השונים וסיימו מכינה אקדמית המתקיימת במסגרת התכנית.

משתתפי תכנית התואר מאוניברסיטת תל אביב בשלב לימודי המכינה.

ערב סיום שנת הלימודים למשתתפי התכנית שלומדים תואר ראשון באוניברסיטת בן גוריון

סיגל, בוגרת 3 שנים שהמשיכה ללימודי תואר ראשון כללי בלימודי מחשבת ישראל באוניברסיטת בן גוריון:

כסטודנטית לתואר ראשון אני מרגישה שאני פשוט מגשימה את עצמי, אני נהנית מכל שיעור ושיעור באוניברסיטה, במיוחד בנושאים היסטוריה, פילוסופיה ומדינת ישראל. השתתפתי גם במספר קורסים בנושא אומנות והכלים שרכשתי בהם תורמים לי רבות גם בעבודה שלי וגם מעודדים אצלי יוזמות עתידיות שאני כבר עובדת עליהן

קהילת הבוגרים

בתמונה:

מפגש בוגרים שנתי בנושא עשייה חברתית

קהילת הבוגרים של 'אוניברסיטה בעם' מבקשת לעודד את בוגרי התכנית, סטודנטים-מנחים ולומדים כאחד, להמשיך בעשייה חברתית בארגון ומחוצה לו, ברוח חזון התכנית ומטרותיה, ולאפשר לבוגרי התכנית המשך התפתחות אישית, מקצועית וחברתית. קהילת הבוגרים מבקשת למנף את התהליך החינוכי שעברו בוגרי התכנית ולהגדיל את מעגלי ההשפעה החברתית של בוגרי התכנית בחברה הישראלית.

במהלך שנת תשע"ז פעלה קהילת הבוגרים בהובלה של צוות היגוי אשר מורכב מבוגרות התכנית מהשנים האחרונות, תוך ליווי של מנהל קהילת הבוגרים, אלעד איפרגן. צוות ההיגוי ערך פגישות מדי חודש בהן תכנן את אסטרטגיות העבודה והפעילויות השונות, זאת מתוך תפיסה כי ראוי שקהילת הבוגרים תתבסס על הובלה של בוגריה, על פי רצונם וצרכיהם.

במהלך השנה נערכו פעילויות שונות במסגרת הקהילה, וביניהן:

העברת שיעורים במסגרת התכנית - הסטודנטים הבוגרים השתלבו בהעברת שיעורים שונים מתחומי מומחיותם במהלך שנת הלימודים הן באוניברסיטאות והן בקהילות הלומדים. עשרות בוגרים השתלבו בעשייה זו וחזרו לרגעים ספורים ללמד וללמוד.

העברת קורסי קיץ וסדנאות - עשרות סטודנטים בוגרים תכננו ולימדו קורסים במגוון נושאים במהלך חודשי הקיץ. היוזמה לקורסים אלו מקורה בבוגרים עצמם אשר הכינו את מפגשי הקורס והעבירו אותם במקצועיות רבה. בוגר נוסף העביר סדנת מנהיגות באוניברסיטת תל אביב לאורך השנה.

מפגש בוגרים עם מר ציון רגב, מנהל אחריות תאגידית בחברת "גזית גלוב", בנושא אחריות חברתית

שירה בן יוסף, מדריכה בוגרת התכנית במהלך שיעור באוניברסיטה העברית בנושא מתחום התמחותה

מפגשי בוגרים - במהלך השנה נערכו בירושלים, בחיפה ובבאר שבע מפגשים לבוגרי התכנית אשר נפגשו לשיחה על עשייה חברתית בתוך העיר, כהמשך לעשייה בתכנית. ממפגשים אלו יצא לפועל שיתוף פעולה פורה עם ארגון "זיכרון בסלון" בו התארגנו ברחבי הארץ כ-9 ערבי זיכרון ביתיים של לומדים ובוגרים 'אוניברסיטה בעם', בדגש על חינוך ולמידה, בערב יום הזיכרון לשואה לגבורה. פרויקט נוסף שמתגבש בימים אלו הוא "חוגי בית", בהובלת בוגרות התכנית, במהלכו יפגשו לומדים-בוגרים ומדריכים-בוגרים ללמידה משותפת של מיומנויות וכלים מתחומי החיים של המשתתפים.

מפגשים עם דמויות מפתח בעשייה חברתית - במהלך השנה התקיימו מפגשים עם דמויות משמעותיות מהעולם החברתי כדי לחשוף את הבוגרים לאפשרויות עשייה חברתית מתוך העולם המקצועי. במפגש הראשון השתתף מר ציון רגב, מנהל אחריות תאגידיית בחברת "גזית גלוב". במפגש השני השתתף מר תומר אביטל, פעיל חברתי ומייסד הארגונים "מאה ימים של שקיפות" ו-"לובי 99".

מפגש סיום שנה - במהלך חודש מאי התקיים בתל אביב מפגש אשר סיכם את שנת הפעילות השנייה של קהילת הבוגרים. במפגש השתתפו כ-150 בוגרים מכלל שנות פעילות התכנית. במהלך המפגש קיימו הבוגרים פעילויות רישות במטרה ליצור רשת פעילים חברתיים מהעולם העסקי והחברתי כדי לקדם את מטרת התכנית בדרכים שונות. במפגש התקיימה הרצאה בנושא עשייה חברתית בפריפריה ובתקשורת. כמו כן, כלל הבוגרים נחשפו לתכניות לקהילה בשנה הבאה והוזמנו לקחת חלק בהובלה הקהילה ובהשתתפות במגוון הפעילויות.

כנס מחזור של תלמידים בוגרי התכנית בעיריית רחובות

יובל ונעמה, סטודנטים בוגרים
שהדריכו לפני שנתיים באוניברסיטת תל אביב וכיום עובדים בתחומים טכנולוגיים:

אנחנו צעירים ובתחילת הקריירה, רוב היום הולך על עבודה ואנחנו מרגישים את הפער הזה בין העשייה המשמעותית שלנו במסגרת התכנית לאורח החיים הנוכחי שלא מאפשר עשייה חברתית כזו. הנגיעה המתמשכת שלנו עם התכנית מאפשרת לצמצם את הפער הזה ולעסוק שוב בצמצום פערים, ממקום אפילו מקצועי יותר

הסטודנטים-המנחים

בתמונה:

ישיבת צוות של הסטודנטים המנחים של קורס מבוא לרפואה באוניברסיטת תל אביב

בשנת תשע"ז לימדו בתכנית 90 סטודנטים-מנחים: 24 סטודנטים באוניברסיטת תל אביב לימדו רפואה, משפטים, מנהל עסקים ופסיכולוגיה; 22 סטודנטים באוניברסיטת בן גוריון לימדו רפואה, מנהל עסקים ופסיכולוגיה; 24 סטודנטים באוניברסיטת העברית לימדו משפטים, מנהל עסקים ופסיכולוגיה; ו-20 סטודנטים באוניברסיטת חיפה לימדו משפטים, רפואה ופסיכולוגיה. כל סטודנט-מנחה לימד קבוצה המונה כ-25 לומדים, כאשר בניית מערכי השיעור והתאמתם לאוכלוסיית היעד, נעשתה בצוותים של 4 סטודנטים-מנחים אשר לימדו מקצוע זהה, **בהנחיית רכז מגמה**, שהינו מדריך עבר בתכנית.

הסטודנטים-המנחים בתכנית היו מחויבים **ל-3 מפגשים מדי שבוע** לאורך השנה האקדמית: המפגש הראשון הוא הקורס האקדמי שמטרתו להכשירם ולהכניסם לעבודת ההוראה, ואשר עוסק בחינוך, בפערים בחברה הישראלית, ובבחינה, גיבוש וחיזוק מחויבות חברתית; המפגש השני הוא ישיבת הצוות עם רכז המגמה בה נעשית עבודת ההכנה לקראת השיעור; והמפגש השלישי הוא השיעור השבועי עם הלומדים בתכנית.

על ההשתתפות בקורס האקדמי, כמו גם על עבודת ההוראה המעשית, מקבלים הסטודנטים-המנחים **נקודות זכות אקדמיות**, וזאת כחלק מהתפיסה הגורסת כי ההשכלה האקדמית צריכה לעודד, ליזום ולקדם מעורבות חברתית של סטודנטים, לצד דמוקרטיזציה והנגשה של הידע האקדמי.

הקורס האקדמי מבוסס על קורס שכתבה מייסדת התכנית, חה"כ לשעבר דר' עדי קול, והועבר השנה על-ידי צוות מנחים אקדמיים: ליאור אמונה, אוהד גולן, מאיה סימון ועדי קפצון. במסגרת הקורס כתבו הסטודנטים-המנחים עבודה בה פרשו את התפיסה החינוכית הייחודית שלהם, בהמשך לפילוסופיות החינוכיות שנלמדו בקורס. כך, לדוגמה כתב יותם, סטודנט-מנחה באוניברסיטת בן גוריון, על התפיסה החינוכית שלו:

יותם, סטודנט-מנחה באוניברסיטת בן גוריון, על התפיסה החינוכית שלו:

התחלתי להבין שקל לדבר על "חינוך חדש" אך הביצוע הוא לא פשוט ודורש המון יצירתיות ומחשבה. למדתי המון על פיתוח ביקורת כלפי הסביבה שאני נמצא בה, בדגש על שיטות לימוד. הייתי בהשתדלות מתמדת לחשוב כיצד אני מיישם את המסקנות שלי ואת הכוונות שלי ליצור "חינוך חדש". פיתחתי מודעות וביקורתיות לתפיסות "חינוך ישן" שקיימות אצלי. מעל הכול קיבלתי בתכנית רצון גדול לחולל שינוי, הרבה ניסיון לראות איך דברים משפיעים ואיזה רושם הם מותירים, תשומת לב לפרקטיקה של שינוי וכיצד היא מיושמת. מעבר לכך הייתה זו התנסות במגע עם אוכלוסייה שנמצאת סביבי, אך קיימים מחסומים בלתי נראים בנינו והקשר הזה לא היה נוצר ללא אוניברסיטה בעם.

מפגש של סדנת מנהיגות במסגרת תכנית "הצעד הבא" באוניברסיטת העברית

בסיום השנה כותב כל סטודנט-מנחה עבודה אישית הכוללת מבט רטרוספקטיבי על התכנית, תוך ניתוח והסתכלות על אירועים ותהליכים שקרו במהלך השנה. בעבודה הסטודנטים משלבים את הידע התיאורטי שרכשו במהלך השנה. מתוך עבודת הסיכום של טל, סטודנטית-מנחה לפסיכולוגיה באוניברסיטה העברית:

טל, סטודנטית-מנחה לפסיכולוגיה באוניברסיטה העברית:

אני יכולה אפילו לשים את האצבע על הרגע שבו נפתח לי הראש, נפקחו לי העיניים. תלמידה בכיתה שלי סיפרה איך רק מאז שבעלה קיבל אירוע מוחי היא הפכה להיות עצמאית בחייה ובחיים המשותפים שלהם עם המשפחה שלהם. למרות שכל חייה היא היתה המפרנסת של הבית, רק לאחר האירוע המוחי של בעלה היא היתה צריכה לקבל החלטות משמעותיות בנוגע למשפחה, לבית, לבעלה ולעצמה. כלומר לתפיסתה היא אף פעם לא היתה עצמאית עד אותו האירוע - אבל התפיסה שלי היתה שונה לחלוטין. אני ראיתי אותה כאישה עצמאית, עובדת, מפרנסת ומלאת יכולת ללא כל קשר או תלות למצבו הבריאותי של בעלה. כששיתפתי אותה בנקודת המבט שלי ראיתי את העיניים שלה נפתחות בפליאה והתרגשות. התרגשות של מישהי שנפל לה אסימון, שרואה כעת גם את עצמה בעיניים אחרות. הרגשתי שזו הפעם הראשונה שמישהו אי פעם אומר לה את הדברים הללו, ובעיקר - מתכוון אליהם. ואז גם לי נפל אסימון. פתאום הבנתי שאין דבר כזה 'תוצר מוגמר', אין דבר כזה כיתה מושלמת, ובטח שאין דבר כזה שאין יותר עבודה לעשות עם התלמידות שלי. וככה פתאום הרגשתי את נקודת המבט שלי מתרחבת, ואיתה גם את הלב מתרחב. מאותו הרגע הייתי יותר פתוחה לתלמידות שלי, לא רק שומעת את הסיפורים והדוגמאות שלהם אלא מקשיבה בעוצמה רבה הרבה יותר. לאט לאט הבנתי והרגשתי את כל התהליכים שאנחנו עושים כאן באוניברסיטה בעם, עם הלומדות ועם עצמינו.

סטודנטים מנחים מאוניברסיטת בן גוריון בשיעור בקורס האקדמי

סטודנטים מנחים מאוניברסיטת חיפה במהלך פעילות בקבוצות בקורס האקדמי

מדידה והערכה

בתמונה:

לומדות בקורס מבוא לפסיכולוגיה באוניברסיטת חיפה

זו היא השנה השלישית בה מתקיימות פעילויות ההערכה והמחקר המקיפות והייחודיות של התכנית. ממצאי המחקר מפורסמים בסיום כל שנת פעילות בדוח מחקר מפורט.

פעילויות המחקר:

פעילויות אלו מתבצעות במגוון ערוצים ודרכים, במטרה ללמוד בצורה מקצועית ומעמיקה על האופנים השונים בהם התכנית משפיעה על משתתפיה, וכיצד ניתן לשפרה אף יותר לקהלים השונים.

לומדים:

במסגרת זאת, השנה היתה **השנה השנייה למחקר אורך** שהחל בשנה שעברה. מאות מהלומדים בתכנית שמתתפים במחקר וסיימו את השנה השנייה מילאו זו הפעם השלישית שאלוני מחקר מקיפים במגוון סוגיות מעניינות.

כמו כן, השנה הצטרפו כל משתתפי השנה הראשונה באוניברסיטת חיפה למחקר, ומלאו שאלונים בתחילת השנה ובסיומה.

בנוסף, כדי להעמיק את ההבנה שלנו את התהליכים שעוברים לומדים ממגזרים שונים בתכנית, התבקשו כל **משתתפי השנה הראשונה מהאוכלוסייה הערבית** בתכנית להצטרף גם הם למחקר, והם מלאו את שאלוני המחקר, בתרגום לערבית, בתחילת השנה ובסיומה.

שאלון שביעות רצון:

הלומדים מכל השנים בכל האוניברסיטאות התבקשו למלא שאלון שביעות רצון עם סיום שנת הלימודים בתוכנית.

השאלון, אותו מילאו מעל ל-1000 ממשתתפי התכנית, מראה כי הלומדים חשים **שביעות רצון גבוהה** ממרכיבי התכנית השונים.

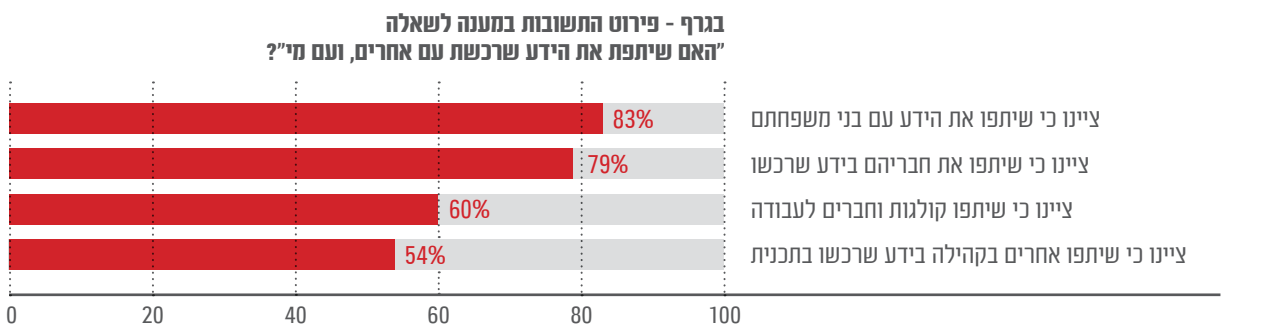
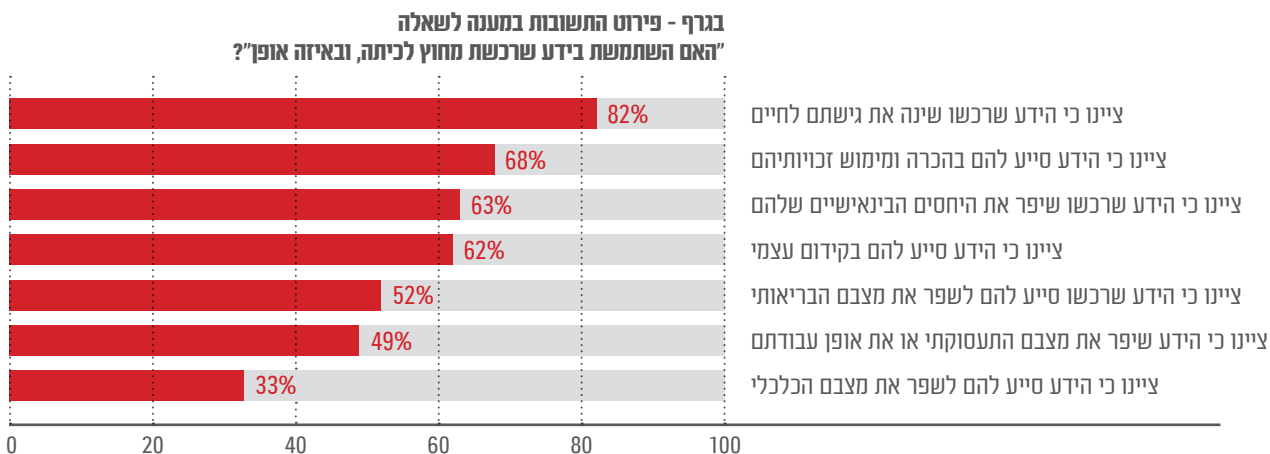
ממוצע שביעות הרצון הכללית מהתכנית היה 6.3 (בסולם של 1-7), ואילו הממוצע על השאלה האם ירצו להמשיך לשנה נוספת בתכנית הינו 6.5. ממוצע שביעות הרצון ממערך ההסעות היה 6.4, וממוצע שביעות הרצון מההתכנסות והכיבוד היה 5.9.

ציונים גבוהים (מעל ל-6) ניתנו גם בשאלות שמדדו את האווירה בכיתה, תחושת הלומד שהוא יכול להשתתף בשיעור, ושביעות הרצון שלו מהקשר עם המדריך.

בתמצית, **ממצאי המחקר הראו** כי בעקבות ההשתתפות בתכנית חלה עלייה מובהקת בבטחון העצמי של הלומדים. נמצא כי לומדים רבים חשו שייכות לכיתתם, כבוד וגאווה. עוד נמצא כי **76%** מהלומדים העניקו עזרה לחבר כיתה ו-**62%** מהם קיבלו עזרה או תמיכה מחבר כיתה. רב מכריע (94%) מקרב הלומדים עשו שימוש בידע שרכשו בתכנית בחיי היומיום ושיתפו את הידע שרכשו בתכנית עם סביבתם. לבסוף, **84%** מהלומדים דיווחו כי בעקבות התכנית חלו שינויים חיוביים בחייהם, בתחום החברתי, לימודי, משפחתי, תעסוקתי והתנהלותם היומיומית.

משפט מבנים בסיום קורס משפטים באוניברסיטת תל אביב

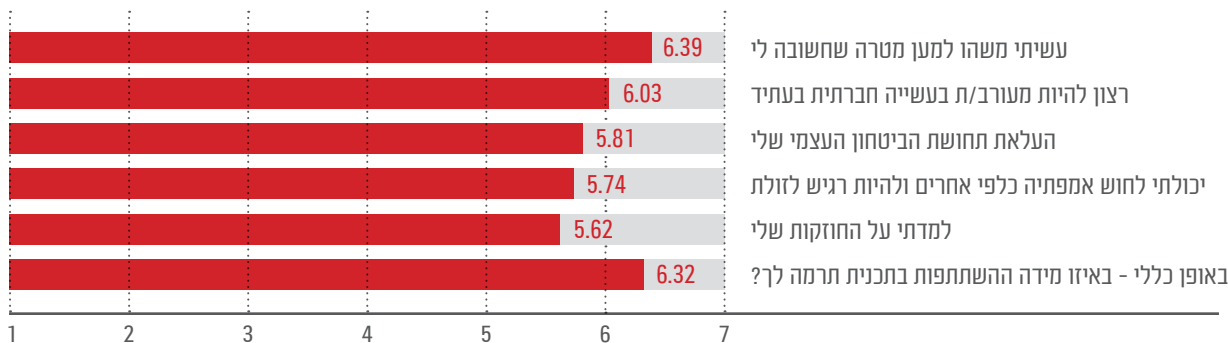

נתונים אלו מציינים תמונה אופטימית על האפקט החיובי שהתכנית מציעה ללומדים בכיתה ומחוצה לה – בחייהם היומיומיים ובמערכות היחסים שלהם עם אחרים.

סטודנטים:

עם סיום שנת הלימודים, מתבקשים הסטודנטים-המנחים למלא שאלון משוב המסכם את עבודתם בתכנית ואת תרומת התכנית להם. להלן מספר תוצאות נבחרות על השאלות הכמותיות שהופיעו בשאלון המשוב. התשובות נמדדו בסקאלה 1-7 (כאשר 1 פירושו "בכלל לא" ו-7 פירושו "במידה רבה מאוד").

באיזו מידה אתה/חשה/שהתכנית תרמה לך, בכל אחד מהתחומים הבאים (ממוצע כלל תכניתי בסולם מ-1 עד 7):

סטודנטים מנחים בתכנית מכל האוניברסיטאות בארץ התבקשו למלא שאלונים מקוונים בתחילת השנה ובסיומה, שיעיקר מטרתם היתה לבחון את ציפיות הסטודנטים מהתכנית והמוטיבציות שלהם בהצטרפות אליה, אל מול מידת הגשמת הציפיות ותחושותיהם בסיום השנה. כמו כן, הסטודנטים המנחים מילאו שאלוני משוב על הקורס האקדמי אותו הם עוברים באמצע השנה ובסיומה.

את צוות המחקר הובילה ד"ר קרין שטרן.

יישומי המחקר: ממצאי המחקר שימשו את צוות התכנית ככלי לעריכת שינויים ושיפורים בהיבטי פעילות שונים על מנת להביא לעלייה מתמדת בתוצאות ובהשפעות לאורך השנים. בנוסף, כחלק מהתפיסה הגורסת כי הידע המצטבר מהמחקר מהווה בסיס לשיח מקצועי עם כלל שותפינו, לאורך השנה הוצגו ממצאי המחקר מהשנה החולפת בקרב מספר קהלים ופורומים פנים חוץ תכניתיים. שיח זה הביא עמו תובנות רבות וחשובות ביחס לאופן שבו התכנית מהווה מחולל של תהליכי שינוי עבור כלל משתתפיה.

מספר הלומדים שסיימו את הקורסים בשנת תשע"ז

אחוזי מסיימים	מספר לומדים שסיימו	מספק לומדים התחלתי	איפיון לומדים	מגמת לימוד	אוניברסיטה
80%	86	108	רמלה לוד	פסיכולוגיה	אוניברסיטת תל אביב
81%	98	121	חולון בת ים	פסיכולוגיה	
75%	74	99	נתניה הרצליה רמת השרון טייבה גלגוליה	משפטים	
73%	88	120	ראשון לציון רחובות	משפטים	
87%	104	120	רמת גן קרית אונו פתח תקווה בני ברק	מנהל עסקים	
81%	82	101	תל אביב	רפואה	

80% | **532** | **669** | **סה"כ אוניברסיטת תל אביב**

68%	75	111	מצפה רמון ערד קריית מלאכי	פסיכולוגיה	אוניברסיטת בן גוריון
80%	77	96	באר שבע	פסיכולוגיה	
86%	85	99	אופקים ירוחם	רפואה	
82%	84	102	נתיבות שדרות	רפואה	
85%	110	129	דימונה רהט אופקים קריית גת	מנהל עסקים	
82%	67	82	באר שבע שדרות	מנהל עסקים	

80% | **498** | **619** | **סה"כ אוניברסיטת בן גוריון**

89%	93	105	מערב ירושלים	פסיכולוגיה	האוניברסיטה העברית
75%	77	103	מעלה אדומים	פסיכולוגיה	
83%	84	101	דרום ירושלים	משפטים	
85%	86	101	מערב ירושלים קבוצת נשים	משפטים	
84%	85	101	דרום ומזרח ירושלים	מנהל עסקים	
82%	82	100	צפון ירושלים קבוצת נשים	מנהל עסקים	

83% | **507** | **611** | **סה"כ אוניברסיטה העברית**

82%	87	106	חיפה עוספיא קרית חיים	פסיכולוגיה	אוניברסיטת חיפה
80%	76	95	חיפה טירת הכרמל נצרת עתלית	פסיכולוגיה	
80%	75	94	חיפה גזלים	משפטים	
72%	74	103	מגדל העמק קרית מוצקין קרית טבעון שפרעם	משפטים	
77%	85	111	חיפה נשר ירכא	רפואה	

78% | **397** | **509** | **סה"כ אוניברסיטת חיפה**

80% | **1934** | **2408** | **כלל התכנית**

המנחות האקדמיות, מנהלות הסניפים, רכזי מגמות הלימוד, רכזי התפעול ורכזי הצעד הבא - אחראים ללוות את עבודת הסטודנטים-המנחים, לעקוב אחר התקדמותם של הלומדים בתכנית ולנהל את הפעילות השוטפת. הצוות מנה השנה 34 עובדים, במטה הארצי ובארבע האוניברסיטאות.

צח אקשטיין, מנכ"ל התכנית			
אלעד איפרגן רכז קהילת הבוגרים	מיכל פלג סמנכ"ל חינוכי	עדי קפצון סמנכ"ל פיתוח	ד"ר קרין שטרן מנהלת מחקר והערכה
אוניברסיטת חיפה	האוניברסיטה העברית	אוניברסיטת בן גוריון	אוניברסיטת תל אביב
ניצן חולף מנהלת	ענבל שמעוני מנהלת	מירה אלטר מנהלת	מור שטרומינגר מנהלת
עדי קפצון מנחה אקדמית	מאיה סימון מנחה אקדמית	אוהד גולן מנחה אקדמי	ליאור אמונה מנחה אקדמית
נעה שרמן מרח חליפה שרון דוד רכזות מגמה	לימור בורוט איתי מונהייט רועי סגל רכזי מגמה	גלי ארן קרן חורי עדי ברהמס רכזות מגמה	נמרוד שמעוני שני מחלב נגה זמיר רכזות מגמה
שירה מילבואר רכזת תפעול	עמית וייס רכזת תפעול	רון רשף רכזת תפעול	עמית ברקוביץ' רכזת תפעול
זהר קליין רכז הצעד הבא	אלעד איפרגן רכז הצעד הבא	הדר פארן רכזת הצעד הבא	מאיה נחום רכזת הצעד הבא

צוות התכנית במהלך יום הכשרה בתחילת שנת הלימודים

לתכנית ועדה מייעצת, המלווה את הנהלת התכנית. בוועדה המייעצת יושבים נציגי האוניברסיטאות בהן התכנית פועלת, ושותפים לתכנית מתחומי הפילנתרופיה וההתנדבות, לצד אנשים שמלווים את התכנית כברת דרך ארוכה: **חה"כ לשעבר, דר' עדי קול**, מייסדת התכנית, המשמשת היום כדקאן הסטודנטים במרכז הבינתחומי הרצליה; **דר' אמי בוגנים**, דר' לפילוסופיה, ממקימי מכון מנדל למנהיגות חינוכית, יועץ של קרן מתנאל, אשר הינה השותפה והמשקיעה העיקרית בתכנית; **מר דורון לבנת**, בעלים ויו"ר של קבוצת חברות בינלאומיות בהולנד (ProDelta), יזם חברתי התומך בעיקר תחום החינוך והנוער בסיכון, ובתכניות תשתית ארוכות טווח; **פרופ' אריאל פורת**, ששימש כדקאן הפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב, ופתח את דלת האוניברסיטה לתכנית; **מר אהוד אור**, סמנכ"ל לתכנון אסטרטגי ושיווק באוניברסיטת תל אביב; **עו"ד אריאלה להב**, עומדת בראש משרד עורכי דין; **מר הראל יצחקי** חבר קיבוץ בארי, מנכ"ל דפוס בארי בשנים 2005-2012 אשר משמש כגורם מוביל בשיתוף הפעולה שבין קיבוץ בארי ו'אוניברסיטה בעם' באוניברסיטת בן גוריון. הוועדה התכנסה 3 פעמים במהלך השנה.

ועדה מייעצת

תודה

תמונה קבוצתית של קורס מבוא למנהל עסקים
באוניברסיטת בן גוריון

רשויות מקומיות

אופקים
באר שבע
בני ברק
בני שמעון (מ.א.)
בת ים
גבעת שמואל
ג'וליס
גלג'וליה
דימונה
הרצליה
טייבה
חולון
חוף הכרמל (מ.א.)
חיפה
טירת הכרמל
ירוחם
ירושלים
ירכא
לוד
מגדל העמק
מעלה אדומים
מצפה רמון
נבטים
נצרת
נשר
נתיבות
נתניה
עוספיה
ערד
עתלית
פתח תקווה
קריית אונו
קריית חיים
קריית טבעון
קריית מוצקין
ראשון לציון
רהט
רחובות
רמלה
רמת גן
רמת השרון
שדרות
שפרעם
תל אביב - יפו

תודה לכל אותם אלו
שבחרו להכנס בדלתות הרבות
שנפתחו השנה וזכו לטלטל
את קיומנו.

תורמים ושותפים

קרן מתנאל
מר דורון לבנת
קרן היסוד הולנד
קרן יד הנדיב
הפדרציות היהודיות בקנדה UIA
פדרציית מונטריאול
קיבוץ בארי
מתן משקיעים בקהילה
גזית גלוב
איסטרניקס
תובנות בחינוך
דפוס בארי
קיבוץ מעגן מיכאל
קיבוץ יגור

אוניברסיטאות ומוסדות אקדמיים

אוניברסיטת תל אביב
אוניברסיטת בן גוריון
האוניברסיטה העברית
אוניברסיטת חיפה
אוניברסיטת אריאל בשומרון
המכללה האקדמית תל אביב-יפו

משרדי ממשלה

משרד הרווחה והשירותים החברתיים
משרד הבריאות
המועצה להשכלה גבוהה,
הוועדה לתכנון ותקצוב

תגידי מיד אם אני מפריע,
הוא אמר כשנכנס מבעד לדלת,
ואני תיכף מסתלק.
אתה לא סתם מפריע, השבתי לו,
אתה מטלטל את כל קיומי,
ברוך הבא.

אווה קליפי

תודה לכם

הרצאות אורח וסיורים

אוניברסיטת תל אביב

ד"ר אורית קרניאלי מילר
 אמיר בן דוד, יוצר הסדרה "מגש הכסף"
 אתי פרימט
 פרופ' גלית יובל
 יובל מאואר
 יונה לייבזון, חדשות ערוץ 2
 השופט יצחק עמית
 עו"ד עידית צימרמן,
 הקליניקה לזכויות עובדים בפקולטה למשפטים
 עו"ד עילית מידן, פרקליטות המדינה
 עו"ד קרן וקסלר, פרקליטות מחוז מרכז
 חבר הכנסת רועי פולקמן
 שרהלה אורן

אוניברסיטת בן גוריון בנגב

אבי דבוש, "תנועת הפריפריות"
 ד"ר אמיר ליבנה, נירולוג ילדים ב"אסף הרופא"
 אסתר עקיבא ממועצת הנגב
 ד"ר יאיר צדקה, נירולוג ילדים
 מיכאל בן שטרית,
 ראש החינוך הנכנס של קריית מלאכי
 ד"ר מיכאל גלעד, המחלקה לפסיכולוגיה
 דר' משה לנזדמן,
 ראש החינוך של מצפה רמון כיום ובדימוס
 של דימונה וירוחם
 ד"ר נטע סל-מן, הפקולטה למדעי הבריאות
 עמית דהרי, פסיכולוג התפתחותי

"קולות בנגב":

לישי לוי
 אלה רסקין
 אודליה ברק

האוניברסיטה העברית

פרופ' אבי קלוגר,
 בית הספר למנהל עסקים
 ד"ר איה נבון,
 התכנית ללימודי פיתוח קהילות
 חבר הכנסת אילן גילאון
 גיא בן דור, מנכ"ל עמותת 180 מעלות
 פרופ' גיא הרפז
 גילי ברטורא,
 "אופק" - הבנק השיתופי הראשון

גלית אלון אוחנה,
 מרכז מהו"ת
 דיאנה שרים,
 מנהלת היחידה למעורבות חברתית
 עו"ד ורדית רוזנבלום
 יונית יעקובוביץ, מנכ"לית "קרן קרב"
 יונתן קצנבלוגן
 ד"ר יפתח יובל, החוג לפסיכולוגיה
 מוריה דפני, עמותת "אחרי!"
 שופט ביהמ"ש העליון סלים ג'ובראן
 שרה סלע
 עופר זילברטל
 ד"ר ענת מריל, החוג לפסיכולוגיה
 ראומה שלזינגר
 ד"ר רחל אדם
 שרית אנג'ל
 תהילה זכאי,
 מרכז תעסוקה עירוני ירושלים
 ענבל ניסל,
 מרכז תעסוקה עירוני ירושלים
 אביה פרינס,
 מרכז תעסוקה עירוני ירושלים
 מור יפה,
 מרכז תעסוקה עירוני ירושלים

אוניברסיטת חיפה

ד"ר בת שבע חדד,
 הפקולטה לחינוך
 ד"ר יהודה אדר,
 הפקולטה למשפטים
 ניצן אמדו
 ד"ר שגית מור,
 הפקולטה למשפטים

משתתפים בטקסי הסיום

אוניברסיטת תל אביב

אורלי דהן,
 מנהלת השירותים החברתיים בלוד
 פרופ' איל זיסר, סגן הרקטור
 ד"ר ירון יחזקאל, ראש החוג לניהול
 פרופ' ליאת קישון-רבין,
 ראש בית הספר למקצועות הרפואה
 פרופ' מיכאל בירנהק,
 ע' מנהלי לדקאן הפקולטה למשפטים
 פרופ' נירה ליברמן,
 מרצה בכירה לפסיכולוגיה
 פרופ' שרון חנס,
 דקאן הפקולטה למשפטים

אוניברסיטת בן גוריון בנגב

פרופ' אלי לואיס, הפקולטה למדעי הבריאות
 אתי כהן, מנהלת אגף רווחה ב"ש
 מר בני ביטון, ראש עיריית דימונה
 ד"ר יותם לוריא, ראש המחלקה לניהול
 ד"ר נטע סל-מן, הפקולטה למדעי הבריאות
 עו"ד ורד סרוסי, מנהלת היחידה למעורבות חברתית

האוניברסיטה העברית

פרופ' אבי קלוגר, מרצה בכיר, בי"ס למנהל עסקים
 אפרים שמאש, ק. מבחן מחוזי, מחוז ירושלים
 פרופ' גיא הרפז, מרצה בכיר, הפקולטה למשפטים
 גיל ריבוש, ראש מינהל שירותי קהילה, עיריית ירושלים
 פרופ' יונתן הפרט, ראש החוג לפסיכולוגיה
 פרופ' מיכאל קרייני, דקאן הפקולטה משפטים
 עפרה אברמזון, ע. מקצועית בכירה לראש מינהל שירותי קהילה, עיריית ירושלים
 רותי ציצוביץ לוי, ע. מקצועית לסגנית מנהלת אגף הרווחה, עיריית ירושלים
 שרון בנימין, סגנית מהלת אגף הרווחה, עיריית ירושלים
 פרופ' תמיר שפר, דקאן מדעי החברה
 דיאנה דניאלה שרים, מנהלת היחידה למעורבות חברתית

אוניברסיטת חיפה

פרופ' אירית עקירב, ראש החוג לפסיכולוגיה
 ד"ר נויה רימלט, מרצה בכירה בפקולטה למשפטים
 פרופ' רחל יפעת, ראש החוג להפרעות בתקשורת
 איריס פרסלר, מנהלת היחידה למעורבות חברתית

קורסי קיץ**אוניברסיטת תל אביב**

ברית הדר
 הגר זאבי
 הדר בורמן
 זהבית מוהגר
 מאי שר שלום
 מאיה זילברפניג
 נוגה יניב
 אילה שקד, המועצה הישראלית לצרכנות
 נועם רוף, המועצה הישראלית לצרכנות

אוניברסיטת בן גוריון בנגב

דנה כהן
 מאיה מימון
 רון רשף
 קיבוץ בארי:
 איה מידן
 חגי ביקל
 חוה סימון
 חנה ברין
 יגאל שטרית
 נטשה כהן
 נעם יצחקי
 נעמי האוט
 נרקיס הנד
 שלומית אלון

האוניברסיטה העברית

אבישג אסף
 אסתי ארם
 אפרת צנגן
 בר כהן
 גל מוסקונה
 הדס יחזקאלי
 נטע קריינר
 עופרי שפר
 רן הופמן
 איציק וקסלר,
 "ירושלמים בוחרים בריא", עיריית ירושלים
 עידו גרינבלום,
 "ירושלמים בוחרים בריא", עיריית ירושלים

אוניברסיטת חיפה

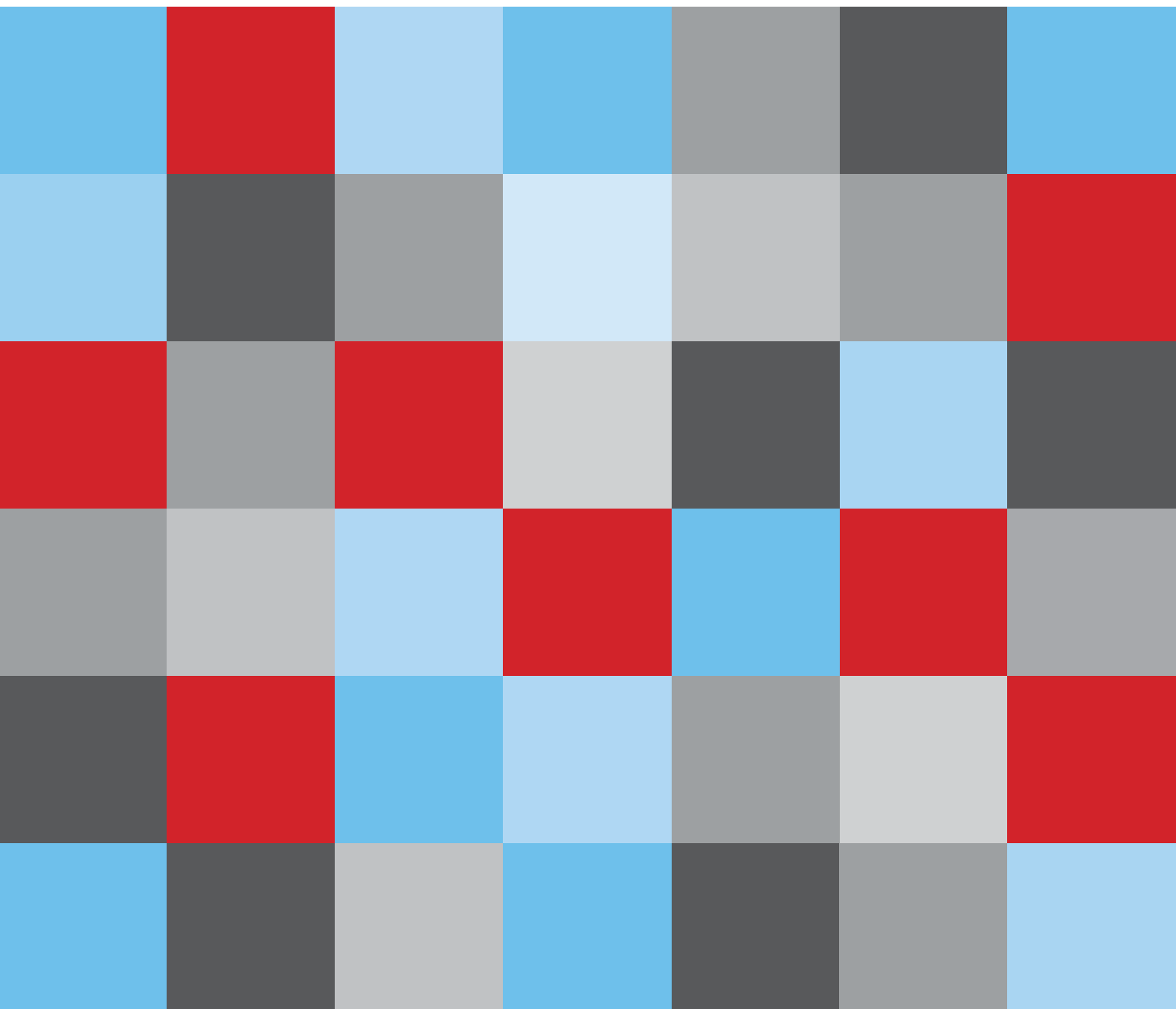
יאיר צחר
 שרון דוד

קיבוץ יגור:

דנה חגי
 ירון שמיר
 עטר שלם
 ענבל שחר

קיבוץ מעגן מיכאל:

אילן לבקוביץ'
 איתן פרנקל
 דניאל דרוור
 יובל פרנקל
 יונת הררי
 כרמית נוי
 ליאור בנתור
 מארק מאירס
 נורית רמני
 נורמן אלבלה

אוניברסיטה בעם
הידע מגיע לכולם